

El llenguatge

Enlluernar

30/2/1970

El català no posseeix cap forma corresponent al substantiu del castellà «candil», mot que, segons els etimologistes, si bé procedeix del llatí, del mateix terme que ha originat candela, fou obtingut a través del mossàrab. Com a noms catalans equivalents a «candil» hom pot usar gre-sol, llumener o llumenera, llàntia i llum, aquest darrer terme generalment acompanyat de diversos determinatius, llum de ganxo o llum d'oli, que deuen ésser, segurament, les equivalències més exactes. Actualment, a causa de la progressiva generalització dels sistemes moderns d'enllumenat, que han arraconat aquests estris, tots aquests noms són usats rarament. En tot cas, l'ús del barbarisme que en català representaria «candil» sols s'ha arribat a produir esporàdicament.

En canvi, ara darrerament, hem vist que en textos periodístics hom se serveix algun cop de la forma verbal «encandilar» o «encandilar-se». El castellà, efectivament, ha creat, a partir del seu substantiu «candil», el verb «encandilar», usat també pronominalment. Però en català l'ús d'aquest verb, clarament degut a la influència del castellà, no té cap justificació. El nostre verb que hi equival més exactament és enlluernar, que tant es pot fer servir en sentit recte —La claror del sol enlluerna—, com en sentit figurat, que és el cas, aquest darrer, en què solem trobar l'ús indegut de «encandilar». S'ha deixat enlluernar per aquestes idees modernes. Les promeses i les bones paraules el van enlluernar, La fastuositat i el luxe d'aquella casa el van deixar enlluernat. Es podria potser argüir que amb el verb «encandilar» s'expressa sovint l'acció de produir un estat d'ànim particularment afectat per l'esclat o l'atractiu d'alguna cosa, vorejant l'alienació. Disposem, però, d'altres verbs que tenen un significat anàleg, però que indiquen un efecte més intens, com fascinar, encegar, ofuscar i, fins i tot, ahucinar. El Diccionari Fabra, efectivament, admet ahucinar, en sentit figurat, significant «encegar, captivar irresistiblement».

Caldria afegir-hi que també n'hi ha que recorren, en algunes ocasions, a «deslumbrar», tan condemnable com «encandilar». Tant en sentit propi com en sentit figurat, com a equivalent de «deslumbrar» conve perfectament enlluernar.

Albert Jane